

7. Budżetowa Ustawa na 2011 rok : Uchwała Rady miejskiej Wrocławia od 27 grud. 2010r. №IV/18/10// Dziennik Urzędowy Woj. Dolnośląskiego. - 2010. -№ 109. - Poz. 34.
8. Szczodrowski G. Polski system podatkowy / Grzegorz Szczodrowski. – Warszawa :PWN, 2007.-251 s.
9. W sprawie stawek karty podatkowej. kwoty, cio ktorej mozna wykonywac swiadczenia przy prowadzeniu niektorych uslug z wyjqtkiem swiadczen dla ludnosci, oraz kwartalnych stawek ryczaftu od przychodow proboszczow i wikariuszy, obowiazujacych w 2011 roku : Obwieszczenie Ministra finansow RP od 25 list. 2010 r. // Monitor Podatkowy. -2010.- №89. -Poz. 103.
- 10.Przewodnik po orzecznictwie sadowym w sprawach podatkowych / Joanna Chojnowska, Grzegorz Liszewski, Jerzy Leszkowicz [oraz in.] ; za red. Eugeniusza Ruskowskiego. - Warszawa : W-wo ABC, 1999. - 246 s.
- 11.Haski K. Zryczaltowany podatek dochodowy oci przychodow osob fizycznych 2009 / Ksawery Haski. - Warszawa : SIGMA, 2009. - 125 s.
- 12.Informacja dotyczca ca ryczaltu od przychodow ewiciensjonowanych za 2008 r. / Ministerstwo Finansow RP // Buletyn Skarbowy. - 2009. - № 5. - 19 s.
- 13.Huchla A. Zryczaltowany podatek dochodowy / Andrzej Huchla. - Warszawa : PWN, 2000.-208 s.
- 14.Etel L. Czy koscioly i ksi[^]za placa w Polsce podatki? // Przegląd podatkowy. - 2002.- № 6.-S. 21-23.
- 15.Budżetowa Ustawa na 2011 rok: Ustawa RP od 20 stye. 2011 r. // Dziennik Ustaw RP. - 2011. -№ 18. - Poz. 205.
- 16.Strategia podatkowa: wersja skrocona Ministerstwo finansow RP. - Warszawa, 2004. - Styczen. - 26 s.
- 17.Податковий кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 року № 2755 - VI // Голос України. - 2010. - 4 груд. - Ст. 3-58.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАВОВЕ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ: ПОНЯТТЯ І ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ

Шереметьєва О.Ю.

(кандидат юридичних наук, доцент кафедри повітряного, космічного та екологічного права Юридичного інституту Національного авіаційного університету)

Анотація. У статті формулюються поняття: валютний ризик, правове регулювання валютних ризиків, правове управління валютними ризиками. Розглядається зміст цих категорій, наводяться критерії, які, на думку автора, дозволяють сформулювати підходи до розмежування правового регулювання та управління валютними ризиками.

Ключові слова: валютний ризик, правове регулювання валютних ризиків, правове управління валютними ризиками, валютно-фінансова криза.

Аннотация. В статье формулируются понятия: валютный риск, правовое регулирование валютных рисков, правовое управление валютными рисками. Рассматривается содержание этих категорий, определяются критерии, которые, с точки зрения автора, позволяют сформировать подходы к разграничению правового регулирования и управления валютными рисками.

Ключевые слова: валютный риск, правовое регулирование валютных рисков, правовое управление валютными рисками, валютно-финансовый кризис.

Summary. The definitions have been formulated at the article: currency risk, legal regulation of the currency risks, legal administration of the currency risks. The content of these categories has

been considered, the criteria have been determined, which from the view of author, let us to form the methods of approach to the differentiation of the legal regulation and administration of the currency risks.

Key words: currency risk, legal regulation of the currency risks, legal administration of the currency risks, exchange & financial crisis.

Остання світова валютно-фінансова криза висвітлила значення комплексного дослідження процесу наростаючого загострення протиріч, притаманних валютним правовідносинам, а також зростання на цьому підґрунті системи валютних ризиків на світовому та національних рівнях. Розгортання саме цих процесів у часі та просторі, що охоплюють багато країн світу, є, з нашої точки зору, передумовою та загальною фундаментальною причиною формування й переростання валютно-ризикових ситуацій у внутрішньодержавні (національні), регіональні, міжнародні (міждержавні) та світові валютно-фінансові кризи. Причини формування валютно-фінансових криз, розкриття їх сутності, класифікація, механізм прояву та розробки антикризових заходів знаходяться у центрі уваги сучасної наукової думки [1-5 тощо].

Проте, слід відзначити, що у вітчизняній юридичній науці правовим аспектам теорії валютного ризику приділяється недостатньо уваги. Значний внесок у теорію валютного ризику був зроблений здебільшого представниками не юридичної, а економічної науки. Однак, по-перше, економічний зміст відображає хоча й важливий, але лише один бік валютного ризику. Як і будь-яке багатогранне явище, валютний ризик містить в собі також політичні, правові та соціальні ознаки, що відображають його сутність. Незважаючи на це, а також на об'єктивно сформовану в сучасних умовах потребу в системному підході до дослідження валютних ризиків і вирішення проблем їх правового регулювання, правова природа валютного ризику у взаємозв'язку з його політичним, економічним, соціальним аспектами у правовій теорії досліджена недостатньо і потребує подальших наукових досліджень з урахуванням тих зрушень, які відбулися й відбуваються у сучасній економічній, і особливо у валютно-фінансовій, системі.

Вплив світової валютно-фінансової кризи на економіку України, а також поглиблення політичних, правових, соціально-економічних, у тому числі валютних, протиріч, яке відбувалося в умовах загострення в країні політичної боротьби, економічної нестабільності, об'єктивно існуючої потреби реформування багатьох сторін життя українського суспільства, посилили актуальність проблеми валютного ризику, правового регулювання та управління валютними ризиками у вітчизняній правовій теорії як необхідної правової основи формування валютно-фінансової політики держави і впровадження практичних рекомендацій, що розробляються у відповідності з рішеннями Базельського комітету з банківського нагляду Банку міжнародних розрахунків.

Це дає підстави зробити висновок, що розроблення правових аспектів теорії валютного ризику є необхідним для підведення наукового підґрунтя під проваджувану державою внутрішню та зовнішню валютну політику, її правове забезпечення, практичне вирішення державою та усіма учасниками валютного, товарного ринків та ринку послуг завдань з регулювання та управління валютними ризиками, які у процесі їх розгортання неминуче призводять до кризових явищ національної та міжнародної валютної сфери [1- 6].

Деякі проблеми теорії валютного ризику викладені та обґрунтовані автором статті у попередніх наукових публікаціях [6-9].

Метою цієї статті є визначення поняття та критеріїв розмежування правового регулювання і правового управління валютними ризиками, розкриття їхньої ролі у попередженні переростання валютних протиріч у валютні ризики, що, у свою чергу, можуть розгорнутися у валютні кризи.

Теоретико-методологічною основою проведеного автором дослідження правового регулювання та управління валютними ризиками є наукові праці видатних українських вчених, у яких досліджуються загальне поняття і зміст регулювання та управління у понятійному апараті адміністративно-правової науки (В.Б. Аверьянов, Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький, В.М. Гаращук, Є.Б. Кубко, Д.М. Лук'янець та ін.), наукові праці, присвячені дослідженню проблем правового регулювання валютних відносин (Є.О. Алісов, Б.Ю. Дорофєєв, Л.К. Воронова, А.В. Ємелін, Ебке Ф. Вернер, Ж.В. Завальна, М.М. Земцов, О.А. Костюченко, Л.М. Кравченко, М.П. Кучерявенко, О.П. Орлюк, І.М. Платонова, В.О. Пушін, М.В. Старинський, Г.А. Тосунян, О.О. Шапошников та ін.), а також праці видатних економістів та соціологів, у яких досліджуються економічні й соціальні аспекти регулювання і управління валютними ризиками та їх природа (В.А. Ющенко, В.І. Міщенко, І.Ю. Івченко, Л.В. Сохань, І.П. Сохань та ін.).

У своїх публікаціях, спираючись на наукові дослідження валютних ризиків та валютних відносин, проведені науковцями різних галузей науки (економістами, правниками, політологами, соціологами), автор вперше у теорії валютного права сформулювала поняття валютного ризику як правової категорії, під яким слід розуміти ситуативну характеристику стану валютних правовідносин і валютних систем внаслідок загострення та стихійного вирішення притаманних їм валютних протиріч, що відображає можливість настання несприятливих наслідків – грошових втрат суб'єктів валютних правовідносин, власників та інших утримувачів валюти в результаті коливань валютних курсів на національному і світовому рівнях [6].

На підставі проведеного аналізу теоретичних підходів науковців щодо визначення змісту понять «правове регулювання» і «управління», які визначають зміст діяльності органів законодавчої і виконавчої влади та їх правовий статус, понять «валютне регулювання» та «управління валютними ризиками» як специфічного виду діяльності відповідних суб'єктів права, а також аналізу змісту нормативно-правових актів з валютного регулювання та контролю [10-22], автор статті вважає, що під **правовим регулюванням валютних ризиків**, як найважливішої складової валютного регулювання слід розуміти, діяльність держави, уповноважених нею органів, об'єднань держав та міжнародних організацій, спрямовану на правову регламентацію валютного правопорядку та способів розв'язання протиріч, притаманних валютним правовідносинам та валютним системам з метою попередження або мінімізації матеріальних втрат суб'єктів валютних правовідносин. Діяльність держав, державних органів, об'єднань держав, міжнародних організацій, юридичних та фізичних осіб у валютній сфері повинна відбуватися у правовому полі та регулюватися не тільки системою принципів і норм, що регулюють відносини учасників валютної діяльності, але й спеціальними нормативно-правовими актами з регулювання валютних ризиків, прийнятими на міждержавному та внутрішньодержавному рівнях.

Як відзначив А.В. Ємелін «у епоху глобалізації економіки вкрай необхідне цілісне уявлення не тільки про технічний бік валютних операцій, але і про правові основи здійснення валютного регулювання та валютного контролю, без чого неможливе проведення ефективної грошово-кредитної політики та забезпечення економічної безпеки держави» [23, С. 62]. Водночас стабільність курсу національної валюти та стан зовнішньоторговельного платіжного балансу є визначальними критеріями економічної стабільності, особливо у державах, які мають експортно-орієнтовану структуру економіки. Можна погодитися з висновком А.В. Ємеліна, що суттєва дестабілізація будь-якого з цих параметрів загрожує фінансово-економічному положенню країни на світовому ринку, її економічному, а іноді і політичному суверенітету [22, С. 53].

На відміну від сформульованого автором поняття «правове регулювання валютних ризиків», **правове управління валютними ризиками**, на нашу думку, слід розглядати, як правомірну практичну діяльність всіх учасників валютної сфери в межах їх компетенції

(держав, органів державної влади, союзів держав, міжнародних організацій, юридичних та фізичних осіб), що ґрунтується на принципах і нормах міжнародного та національного валютного права. Водночас слід зазначити особливе значення діяльності по управлінню валютними ризиками держав, державних органів, міжнародних організацій, яка має бути спрямована на проведення на рівні окремих держав та на міждержавному рівні валютного контролю, всебічного аналізу валютних протиріч, оцінку можливих наслідків їх загострення та вибір і використання правових способів, інструментів та методів розв'язання валютних протиріч з метою попередження негативних наслідків валютних ризиків і захисту від переростання валютних ризиків у світові та національні валютні кризи. При цьому, слід враховувати, що до світових валютних криз відносять структурні кризи світової валютної системи, які переплітаються з хронічними протиріччями міжнародних валютних відносин. До національних (локальних) валютних криз відносять кризи, які зачіпають валюту окремої держави [4, С. 57], але у процесі свого розвитку можуть істотно послабити валюту інших держав внаслідок внутрішнього досить суперечливого взаємозв'язку і взаємозалежності національних валютних систем практично усіх країн світу.

Крім цього, важливо мати на увазі, що в сучасних умовах управління валютними ризиками має бути іманентним суспільству, особливо у випадку використання національної та іноземної валюти як кредитно-розрахункового засобу, або як товару. Це висуває перед державними органами виконавчої влади комплекс задач із удосконалення інституційно-правових та організаційно-правових форм і засобів управління валютною сферою, особливо в умовах світових валютно-фінансових криз. Зокрема, Національний банк України зазначає, що процес управління ризиками має охоплювати всі види діяльності банку, які впливають на параметри його ризиків та має бути безперервним процесом аналізу ситуації та оточення, в яких виникають ризики, прийняття управлінських рішень щодо впливу на самі ризики та/або на рівень уразливості (експозиції) банку до таких ризиків [21]. Однак, такий підхід до процесу управління ризиками охоплює виключно банківську діяльність, а діяльність інших суб'єктів у різних сферах залишається поза увагою. Це суттєво звужує можливості Національного банку України істотно впливати на процес розвитку валютно-кризових ситуацій у державі.

З нашої точки зору, найповніше сутність управління валютними ризиками як важливого напрямку управління валютною сферою знаходить своє відображення у необхідності послідовного й постійного упорядкування взаємодії між елементами національної валютної системи, а також впорядкування взаємодії між елементами національних валютних систем різних країн та світової валютної системи. Для вирішення поставленої задачі потрібно послідовно координувати співробітництво органів державної влади окремих країн із виконавчими органами міжнародних організацій у валютній сфері, насамперед МВФ, з метою:

по-перше, попередження загострення валютних протиріч, що викликають дестабілізацію процесів формування курсів валют та виникнення на цій основі валютних криз на світовому та національних валютних ринках;

по-друге, збереження і нормального функціонування існуючих валютних систем, а також погодження напрямів їх розвитку.

Велике значення у цьому сенсі має обґрунтованість, науковість, відповідність потребам сьогодення грошово-кредитної політики, яку провадять МВФ та органи державної влади різних країн, у тому числі й України, спрямованої на забезпечення процесу вирішення валютних й інших протиріч, які виникають між державами та усередині держав, забезпечення валютного правопорядку у світовій валютній системі, формування достатніх для вирішення цих завдань фінансових ресурсів на локальних, регіональних та світовому рівнях.

Проведений аналіз змісту понять «правове регулювання валютних ризиків» і «правове управління валютними ризиками», дозволив автору статті зробити висновок, що правове регулювання і правове управління валютними ризиками, слід розглядати як дві сторони (дві

форми) реалізації єдиного процесу впливу держави й міждержавних об'єднань на валютні правовідносини та їх суб'єктів з метою попередження виникнення валютних ризиків або мінімізації їх негативних наслідків, захисту інтересів постраждалих сторін у випадку їх настання, забезпечення стабільності курсів валют, попередження настання валютних криз, а також забезпечення стабільних умов функціонування та розвитку існуючих валютних систем.

Однак, правове регулювання та правове управління валютними ризиками як дві сторони (дві форми) впливу держави і міждержавних об'єднань на валютну сферу мають не тільки спільні риси, але й істотні розбіжності. Ці розбіжності обумовлені специфікою кожної з форм (сторін) впливу держав і міждержавних об'єднань на валютну сферу, враховуючи зміст, функції, види та методи їхньої регуляторної і зміст, функції, види та методи їхньої управлінської діяльності (табл. 1). Аналіз спільних рис та істотних розбіжностей правового регулювання і правового управління валютними ризиками має не тільки теоретичне, але й істотне практичне значення у процесі формування правового забезпечення щодо реалізації проваджуваної державами антикризової політики.

Таблиця 1 Критерії розмежування правового регулювання та правового управління валютними ризиками

Основні критерії розмежування регулювання та управління валютними ризиками	Правові форми впливу державних та міждержавних інститутів на валютну сферу	
	Правове регулювання валютних ризиків	Правове управління валютними ризиками
1	2	3
Види суб'єктів регуляторної та управлінської діяльності	Держави; органи законодавчої влади держави; НБУ (Правління НБУ, Департамент валютного регулювання НБУ); міжнародні організації (МВФ, Базельський комітет з банківського нагляду Банку міжнародних розрахунків)	Глави держав; державні органи виконавчої влади; НБУ (Департамент валютного контролю та ліцензування, Департамент з управління валютним резервом та здійснення операцій на відкритому ринку, Управління ризик-менеджменту); Рада керуючих МВФ; Базельський комітет з банківського нагляду Банку міжнародних розрахунків
Основні функції	Правотворча, правоохоронна, правозастосовна	Правореалізаційна (виконавчо-розпорядна), правозастосовна, контрольноревізійна, правоохоронна
Основний зміст діяльності регуляторних та управлінських органів	Розроблення та закріплення у міжнародних та національних нормативно-правових документах принципів і норм, що встановлюють валютний правопорядок у	Використання й застосування принципів і норм валютного права, інших галузей права, а також інших засобів й інструментів у інтересах забезпечення дотримання всіма учасниками

	інтересах забезпечення збалансованості платіжного балансу держав, стабільності національних валют, розвитку валютних ринків та захисту від валютних криз	валютної діяльності існуючого валютного правопорядку
Основний вид діяльності	Нормотворча діяльність: прийняття законодавчих актів з питань валютного регулювання	Виконавчо-розпорядна, контрольно-ревізійна діяльність
Додаткові види діяльності	Діяльність щодо перевірки виконання державними органами виконавчої влади прийнятих законодавчих актів з валютного регулювання	Нормотворча діяльність з питань забезпечення виконання прийнятих законодавчих актів з валютного регулювання шляхом встановлення додаткових положень (норм права) підзаконного характеру
Мета впливу на валютну сферу	Встановлення та регламентація валютного правопорядку з метою попередження загострення валютних протиріч і виникнення на цьому підґрунті валютних ризиків як основної передумови та причини формування валютних криз усіх рівнів	Всебічний, постійний аналіз стану валютних протиріч та прийняття відповідних (термінових або постійно діючих) превентивних антикризових заходів з метою попередження негативних наслідків валютних ризиків та захисту від переростання валютних ризиків у валютні кризи
Методи впливу на учасників діяльності у валютній сфері	На підставі прийняття відповідних нормативно-правових актів на національному та міжнародному рівнях, формування системи правового забезпечення впливу держави на учасників валютної діяльності з метою дотримання ними правових принципів та норм національного й міжнародного валютного права, встановленого національного й міжнародного валютного правопорядку	Забезпечення виконання та валютний контроль за дотриманням усіма учасниками валютної діяльності принципів і норм національного та міжнародного валютного права, встановленого валютного правопорядку за допомогою переконання, заохочення та державного примусу на національному рівні й міжнародних заходів на міжнародному рівні

Проведене дослідження дає підстави зробити такі висновки:

В умовах глобалізації сучасного світу, об'єктивно сформувалася потреба у системному підході до дослідження валютних ризиків у взаємозв'язку з їх правовим, економічним,

політичним і соціальним аспектами, їхньої сутності як форми прояву загострення та стихійного вирішення протиріч у валютних правовідносинах та валютних системах, а також як небезпечного явища, яке у процесі загострення та розвитку притаманних валютним правовідносинам і валютним системам протиріч може набувати лавиноподібного, а у деяких випадках стихійного характеру, зачіпаючи усі сторони життєдіяльності світової спільноти. У цій якості валютні ризики, з точки зору автора, слід розглядати як основну (головну) причину формування та розвитку не тільки локальних, але і світової валютно-фінансової кризи. В зв'язку з цим, останніми десятиріччями загострилася потреба формування ефективної не тільки економічної, але й правової системи регулювання та управління валютними ризиками. Розбудова такої системи неможлива без проведення наукового дослідження і теоретичного обґрунтування змісту понять «правове регулювання валютних ризиків» і «правове управління валютними ризиками» та обґрунтування необхідності їх практичного застосування. Розгортання руйнівного характеру світової валютно-фінансової кризи і скорочення часового лагу настання нових валютно-фінансових кризових явищ, загострили потребу проведення комплексного наукового дослідження у цьому напрямку.

Слід також відмітити, що проведене автором розмежування правового регулювання валютних ризиків та правового управління валютними ризиками не є абсолютним. Їхній взаємозв'язок і взаємодія досить чітко простежується у процесі розгляду усіх структурних елементів, що містяться у запропонованій автором таблиці. Проведене розмежування правового регулювання і правового управління валютними ризиками є теоретично й практично необхідним для аналізу різних сторін процесу впливу держави як суб'єкта влади та міждержавних інтеграційних об'єднань на валютну сферу. В цьому сенсі воно, безумовно, не може використовуватися у тексті законодавчих актів або договорів, укладених державами. Однак, на нашу думку, необхідність розмежування цих правових категорій слід мати на увазі у процесі формулювання визначення у національних і міжнародних нормативно-правових документах завдань, обсягів компетенції, повноважень, основних функцій, способів і засобів, що використовують у своїй діяльності міжнародні організації, різні держави, державні й міждержавні інститути, а також під час здійснення контролю за банківською системою та діяльністю органів державної влади.

Такий підхід, з нашої точки зору, необхідно застосовувати у процесі вирішення задачі щодо удосконалення системи валютного законодавства України. Чинне законодавство України з валютного регулювання засноване не на законодавчому акті, прийнятому вищим органом законодавчої влади держави, а на нормативно-правовому акті, прийнятому органом виконавчої влади внаслідок існуючих на момент його прийняття історичних умов. На нашу думку, усталена правова система регулювання і управління валютними ризиками не відповідає умовам і викликам валютного ринку та не може повною мірою забезпечити валютну безпеку держави та стабільність національної валюти, а, отже, і безпеку суб'єктів валютних відносин, тобто їх захист від валютних ризиків, особливо в умовах світових валютно-фінансових криз. Незважаючи на те, що давно виникла потреба систематизації та кодифікації законодавства з валютного регулювання, основним нормативно-правовим актом у цій сфері залишається Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» [19], який не відповідає тим новим реаліям, у яких відбувається розвиток економічних, соціальних, правових та політичних процесів в Україні. Прийняття край необхідного для всіх учасників валютних відносин Закону «Про валютне регулювання та валютний контроль» не тільки вирішить багато проблем, існуючих у валютній сфері, але й створить необхідні правові передумови подальшого удосконалення валютного законодавства – його кодифікації. Запропоновані автором визначення понять: «правове регулювання валютних ризиків» та «правове управління валютними ризиками» можуть бути використані у процесі удосконалення національного валютного законодавства щодо його відповідності положенням ст. 6 Конституції України [24]. Автор розуміє складність й

неоднозначність завдань, які стоять перед розробниками валютного законодавства, і звертає увагу усіх заінтересованих осіб на необхідність проведення наукової дискусії щодо цієї проблематики.

Література:

1. Камротов М. Режимы кредитно-денежной политики США и Еврозоны и валютный курс доллара // *Международ. экономика.* – 2009. - № 8. – С. 30-41.
2. Геєць В. Формування і розвиток фінансової кризи 2008-2009 років в Україні // *Економіка України.* - № 4. – 2010. – С. 5-16.
3. Горшкова Н. Валютно-курсова політика: практичний досвід та рекомендації // *Вісник НБУ.* – 2007. - № 1. – С. 62-66.
4. Навой А.В. Валютные кризисы: сущность, причины, последствия // *Деньги и кредит.* – 2003. - № 2. – С. 57-65.
5. Гальчинський А. Світова грошова криза: витоки, логіка трансформацій // *Дзеркало тижня.* – 2008. - № 42. – С. 8.
6. Шереметьєва О.Ю. Поняття валютного ризику як правова категорія // *Право України.* – 2003. - № 9. – С. 111-114.
7. Шереметьєва О.Ю. Проблеми правового регулювання валютних ризиків // *Адвокат.* – 2004. - № 6. – С. 18-22.
8. Шереметьєва О.Ю. Поняття і сутність правового механізму управління валютними ризиками // *Право України.* – 2004. - № 4. – С. 70-73.
9. Шереметьєва О.Ю. Правове регулювання валютних ризиків на авіатранспорті // *Повітряне і космічне право: Матеріали V міжнародної науково-технічної конференції «Авіа-2003».* – К.: НАУ, 2003. – Т.8. – С. 8.51-8.55.
10. Завальна Ж.В., Старинський М.В. Валютне право України. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 304 с.
11. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Валютне регулювання: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 359 с.
12. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Управління валютними ризиками. – К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. - 444 с.
13. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право: Учеб. пособие для студ. юрид. вузов и фак. – Х.: Легас, 2003. – 360 с.
14. Кравченко Л.М., Шапошников О.О. Валютне регулювання і валютний контроль: Навч. посіб. – К.: КНТЕУ, 2001.–102с.
15. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. посіб.-К.: Юрінком Інтер, 2003.- 528 с.
16. Валютный рынок и валютное регулирование: Учеб. пособие / Под ред. И.Н. Платоновой. – М.: Изд-во БЕК, 1999. – 457 с.
17. Костюченко О.А. Валютне регулювання, валютний контроль // *Юрид. енцикл.* – К.: Голов. ред. «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998. – Т.1. – 672 с.
18. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23 вересня 1994 р. № 185/94-ВР // *Відомості Верховної Ради України.* - 1994. - № 40. - Ст. 364.
19. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19 лютого 1993 р. № 15-93 // *Відомості Верховної Ради України.* - 1993.- № 17.- Ст. 184.
20. Модульный закон «О валютном регулировании и валютном контроле» от 26 марта 2002 г. // *Информ. бюллетень.* – 2002. - № 29. – Ст. 123.
21. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України. Схвалені Постановою Правління НБУ 2 серпня 2004 р. № 361 // *Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності.* – 2008. - № 12. – С. 60-89.

22. Емелин А.В. Конституционно-правовые и международно-правовые основы валютного регулирования // Деньги и кредит. – 2003. - № 11. - С. 53-58.

23. Емелин А.В. Частное и публичное начала в валютном праве // Деньги и кредит. – 2004. - № 3. - С. 60-64.

24. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ПРИРОДООХОРОННОГО ПРАВА

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ВОДИ

Григорович Р.В.

(аспірант Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи)

Розглядаючи це питання, нам хочеться звернути увагу на такі основні його аспекти: по-перше – це аналіз чинної нормативно-теоретичної бази України у досліджуваних відносинах; по-друге – це зовнішня оцінка практичної реалізації цих норм, яка має місце у звітах спеціально запрошених комісій, що працювали в Україні; по-третє – це дослідження успіхів і недоліків правового регулювання господарської діяльності, пов'язаної з використанням водних ресурсів як на теоретичному, так і практичному рівнях у сусідніх країнах; по-четверте – це дослідження проблемних питань зовнішньо-економічної діяльності України, що безпосередньо впливають на господарську діяльність пов'язану з використанням води.

Існуючий стан водних ресурсів та широке використання вод (водних об'єктів) в Україні свідчить про необхідність детальнішого дослідження проблем водокористування для забезпечення збереження, науково-обґрунтованого, раціонального використання вод для потреб населення і галузей економіки.

Сучасний багатогалузевий господарський комплекс України вимагає використання значних обсягів води. Використання води всіма галузями економіки у 2009 році становило 9360 млн. куб. м і характеризувалося наступними показниками: комунальне господарство – 2181 млн. куб. м; промисловість – 4719 млн. куб. м; сільське господарство – 2914 млн. куб. м.

Найбільшими водоспоживачами (зі щорічним обсягом понад 500 млн. куб. м. у розрізі регіонів залишаються Дніпропетровська, Донецька, Запорізька області та Автономна Республіка Крим.

Згідно з даними державного обліку, на території лише однієї Івано-Франківської області у 2009 році для використання було забрано з водних об'єктів 117,6 млн. куб. м. води, з якої спожито свіжої води 103,36 млн. куб. м. [1]. Протягом цього періоду в області галузями економіки було використано: на виробництво – 75,7 млн. куб. м; на господарсько-питні потреби – 21,8 млн. куб. м [2, с. 513].

Проте водні ресурси України використовуються не лише для тієї господарської діяльності, яка теоретично й нерозважливо передбачена Законом України «Про питну воду і питне водопостачання» [3].